

УДК 811.11.112

Ю. І. Торговець,
викладач(Київський університет імені Бориса Грінченка, Гуманітарний інститут)
Julia0388@bigmir.net

ГІПОТЕКСТОВИЙ РІВЕНЬ ТЕКСТІВ СПЕ (ГРАФІЧНИЙ КОНТЕКСТ)

У статті розглянуто графічний контекст гіпотекстового рівня текстів СПЕ американської лінгвокультурної традиції початку ХХІ ст. Проаналізовано інваріантні та варіативні текст-типологічні ознаки текстів СПЕ в графічному контексті. До інваріантних ознак ми відносимо використання знаків пунктуації (квадратні / круглі дужки, знак оклику і питання, лапки) та шрифтові виділення (курсив), до варіативних – великі літери, напівжирний та підкреслений шрифти.

Сучасний стан науки позначений пильною увагою до питань, пов'язаних із типологією текстів. Попри зростаючу кількість праць із цієї проблематики у лінгвістиці тексту (М. О. Діденко, Л. Я. Жук, О. В. Ткаченко, В. Є. Чернявська, Г. М. Яворська) і досі відсутній консенсус стосовно визначення типу текстових утворень та їхніх диференційних ознак. У контексті названої проблеми має сенс висвітлити текст-типологічні ознаки графічного контексту гіпотекстового рівня текстів соціально-політичного есе (далі СПЕ) американської лінгвокультурної традиції початку ХХІ ст. Отже, **метою даного дослідження** є виявлення інваріантних та варіативних ознак графічного контексту текстів СПЕ американської лінгвокультурної традиції початку ХХІ століття, які слугують додатковими критеріями виділення текстотипів.

У багатьох формах свого існування текст постає як єдність мовної компоненти та картинки, яка її супроводжує, адже вербальне та візуальне в межах тексту поєднуються в когерентне ціле. Форма тексту набуває роль додаткового засобу його виділення в спільному інформаційному просторі. Таким чином, форма стає тим маркером, який забезпечує максимальну концентрацію уваги на своєму об'єкті [1: 91]. Завдяки використанню графічних стилістичних засобів автор отримує додаткові можливості виокремлення найважливіших у комунікативному плані елементів, що сприяє посиленню впливу на адресата, і залежить не тільки від змісту, але й форми та організації тексту [2].

У межах графічного контексту основним об'єктом дослідження виступають різноманітні графічні засоби (параграфіми). Параграфіміка являє собою систему графічних елементів, які існують поряд із графемною системою, але не входять у набір власне диференційно-графічних протиставлень (букв алфавіту). Вважають, що будь-які засоби параграфіміки несуть в собі додаткове навантаження, але, як правило, метою їх вживання є не поінформувати, а вплинути на адресата (Т. О. Анохіна, Н. В. Лазовська, А. В. Щербаков, Н. Л. Шубіна). Усі засоби параграфіміки розраховані на зовнішнє, зорове сприйняття тексту, тобто вони вживаються з певними стилістичними цілями в якості своєрідних графічних або графіко-стилістичних прийомів [3]. Такі засоби не лише підкреслюють значущі сегменти тексту, а й полегшують читачеві сприйняття великого обсягу інформації, допомагають зорієнтуватися у змісті. З їх допомогою виділяють важливу думку, висновки, вводять нові поняття, терміни, акцентують увагу на фактах.

Інваріантним для текстів СПЕ є виділення фрагментів тексту курсивом, що вказує на важливість інформації, виділеної цим графічним засобом з погляду автора. Напр.: *By way of acknowledging, however obliquely, that innocent civilians are dying in Iraq in spite of all our sophisticated technology...* [4]. Автор зазначає, що мирні жителі Іраку також помирають, і американські війська винні в цьому. Виділяючи курсивом допоміжне дієслово *to be*, подане в множині (*are*), автор наголошує на кількості втрачених життів, адже помирають не десятки, а тисячі людей; підкреслити жакливість цього явища допомагає вживання часової форми *Present Continuous*, яка вказує на тривалість дії.

Варто зазначити, що виділятися курсивом можуть не лише слова та словосполучення, а й цілі речення. Напр.: *And so the Democratic Party is cheerfully carrying on as if nothing has changed since Bill Clinton was re-elected in 1996. They are looking hopefully to taking back the Congress in 2006 and the White House in 2008, as they fire up "the base," and solicit still more contributions. They uncritically assume that all they need to do is get more voters to the polls than the GOP, and that the voting machines and compilers will do the rest – reliably and automatically.*

Those poor, naïve, fools! [5]

У цьому реченні засуджується очікувальна тактика Демократів, які не вважають за потрібне боротися і виявляти фальсифікації на виборчих дільницях. Автор підсумовує свої міркування, виділяючи їх курсивом, вдається до особливої сегментації тексту через абзацне виділення відповідного фрагменту не лише у текстовий, але й у смисловий блок. Окрім цього, він застосовує знак оклику, за допомогою якого підсилюється враження внутрішнього мовлення. У цьому випадку речення – це не просто підсумок авторських рефлексій, а й експлікатор високого емоційного напруження, який носить скептичний характер. Таким чином, названі графічні засоби сприяють передачі певного емоційного забарвлення, почуттів, які автор прагне передати.

Курсивом в межах текстів СПЕ можуть виділятися і слова іншомовного походження: *And they fund political candidates before elections and, quid-pro-quo, dictate policy after elections. To be sure, the super-rich (and getting richer) include a few progressive individuals such as Warren Buffet and George Soros, but they are the "mavericks" [6].* So much for my bonafides as a prophet [7]. Force the question of election fraud and

© Торговець Ю. І., 2013

demand an answer, and the most likely response will be a string of ad hominem insults – "sore losers," "paranoid," "conspiracy theorists" – attacks on the messenger and a dismissal of the message. We've heard them, many times over [8], назви публікацій: Astonishingly, progressive publications (yes, there are still a few), such as The Nation, Mother Jones, and the liberal websites...[9], періодичних видань: On March 8, 1994, scarcely year into Bill Clinton's first term, The New York Times reporter, Jeff Gerth, "broke" the infamous "Whitewater" story, claiming that the Clintons were involved in some sort of cryptic land investment scandal [10], які являються чужорідним елементом в тексті і потребують окремого виділення.

Використання квадратних / круглих дужок, вважається інваріантним в межах СПЕ американської лінгвокультурної традиції, оскільки вони експлікують авторський коментар, додаткову інформацію: *Aside from the considerable risks of one more stolen election, why would the GOP "allow" the Democrats to take the House (assuming that the Senate victory was a "fluke")?* [7]. Подаючи висловлювання в круглих дужках, автор коментує, уточнює головне речення, подає додаткову інформацію, яка допомагає краще зрозуміти сенс повідомлення. *Is the CIA going to sit still for this? After all, that's in their charter – stay out of US politics. But of this much we can be confident; the rank and file of the CIA is super-pissed-off. One of their own has been trashed, her operation demolished, and dozens (?) of agents and operatives put in grave danger supplanted with "The Truth Shall Get You Canned [5]." I would be happy to be proven wrong in all my speculations and to learn that what's happening in the Persian Gulf area is merely (!) a dangerous game of "chicken [11].* У цьому фрагменті графічні засоби виконують функцію компресії інформації, є одним із прикладів реалізації принципу мовної економії. У деяких випадках інформація, що передається графічно, в усному мовленні може бути експлікована лише описово за допомогою вербальних засобів. Деякі засоби пунктуації мають настільки очевидне значення, що можуть бути використані у тексті як самостійні сигнали оцінного змісту [2]. Таким чином, круглі дужки виступають рамковим елементом, який вводить додаткову потенційно важливу інформацію, виражену іншими пунктуаційними знаками – знаком питання *and dozens (?)*, який вказує на сумнів, та ілюструє економію автором лексичних засобів, оскільки відбувається заміна вставного речення *and dozens (or maybe much more?)*, виразнішим з точки зору візуального сприйняття (?); та знаком оклику *merely (!) a dangerous game of "chicken"*, який емпатично виділяє прислівник *merely*, і надає реченню іншого значення вказуючи, що війна в Перській затоці – зовсім не гра.

Оскільки СПЕ суб'єктивно маркований і спрямований на адресата з метою переконати його в правильності авторської позиції, знак оклику та питання виявляються інваріантними засобами активізації уваги реципієнта. Якщо текст містить знак питання, то створюється ілюзія невимушеної бесіди. Така форма розрахована на те, щоб зацікавити читача, вступити з ним у діалог. Напр.: *This will by necessity be an experiment. We will need to do in-depth research on what makes the best systems successful – the peer-review committees? Recruiting more primary-care doctors and nurses? putting doctors on salary? – and disseminate what we learn. Congress has provided vital funding for research that compares the effectiveness of different treatments, and this should help reduce uncertainty about which treatments are best [12].*

Акумуляція пунктуаційних знаків (знаку оклику та знаку питання) виступає експлікатором обурення, гніву, великого емоційного збудження. Напр.: *And if they are not plausibly answered, then decisive action by the American citizens is very much in order. These questions have not been answered, and there is little evidence so far that they ever will be.*

"Shut Up!" "Get over it!" "Let's move on!" Are not answers.

Now to the questions:

Can the GOP provide proof that the paperless voting machines and the compiling computers (manufactured and coded by Republicans) provided accurate tallies of the voting? Could they do so if they wanted to? If not, why not [13]? У наведених прикладах знак запитання та знак оклику відтворюють емоційний стан адресанта, несуть певне комунікативно-прагматичне навантаження. Вживання таких засобів графічного контексту дають підстави припустити, що під час створення есе автор перебував у стані сильного емоційного збудження, адже "в афективному стані людині складно підібрати слова, коректно висловити свої думки. У стані афекту комунікант зосереджується на пошуку слів, невербальні знаки при цьому оживають, заповнюють нішу у писемному тексті" [14].

Особливим графічним засобом є лапки. На письмі лапки виражають відношення мовця до змісту висловлення або особистісні відносини між учасниками комунікації [15]. Напр.: *To be sure, the conventional view that George Bush and the Republicans won the election "fair and square," is not without a few defenses. But, as I attempted to demonstrate in my previous essay ("Has the Case for Election Fraud been Refuted"), these arguments do not stand up to close inspection. And what, for the most part, is the response when the skeptics confront the media and the "winners" with their questions and their evidence, and demand an explanation [13]?* У даному випадку лапки ("fair and square", "winners") маркують повідомлення як таке, що має особливу вагу, воно містить не властиві йому значення сумніву і навіть іронії. Наразі цей прийом набув поширення. Лапки виступають тут в якості своєрідного маркера, що дозволяє відрізнити одне ідеологічно пов'язане значення слова від іншого. Часто в аналогічних випадках використовують інший прийом: вживання словосполучення типу "так званий" й т. і. Варто мати на увазі, що лапки можуть виступати маркером інтертекстуальності, який еспліцитно виражає безпосереднє співіснування двох текстів в одному текстовому фрагменті. Напр.: *As reported by Ross Gelbspan in his article Realty Check from E Magazine, when asked about the media's failure to respond with alarm to the global warming crisis, a*

ranking editor at one network replied, "...we were inundated with calls from the oil lobby...Basically, our editors were intimidated by the fossil fuel lobby [16]".

Великі літери є варіативною ознакою текстів СПЕ; вони підкреслюють важливість виділеної інформації, надають елементу нового значення та емпатичного змісту. У письмовому мовленні капіталізовані літери можуть виступати субститутами відповідних просодичних засобів, посилюючи особливе смислове навантаження слів, наприклад зростання сили голосу, зміну його тембру, інтонації. Напр.: *Neither one 'gets it,' these militant muslims and al Qaeda members want us out of there because IT IS THEIR COUNTRY AND THEIR LAND, and it is our continued presence there with our western ideas of how they should run their country that somewhat created this enemy to begin with. And both wish to further such an agenda, by hook or by crook, either by force or by academia* [17]. У наведеному фрагменті капіталізація передає підвищену силу голосу, гучність виділеного висловлення. У межах регулярного шрифтового оточення дане повідомлення розглядається як крик.

Підкреслення та напівжирний шрифт вважаємо варіативними ознаками текстів СПЕ так само, як і інші графічні засоби покликані привернути увагу реципієнта. Підкреслення та напівжирний шрифт слугують для виділення якоїсь думки. Напр.: *So, assuming the above, it comes to this: if the election returns next Tuesday are fair and accurate, it will be because those anonymous programmers have chosen, for whatever reason, not to finagle the election, and not because they face exposure and prosecution – not, that is, because there is any compelling reason for them not to steal the election. Accordingly, the stark fact remains: the Republicans might "win" this election, regardless of the preference of the voters* [18]. Варто зазначити, що підкресленням в межах СПЕ виділяються різного виду посилання. Напр.: *Besides, as Matt Taibbi has argued this week, the corporatocracy pretty much owns Barack Obama anyway, and as the aftermath of the 2006 Congressional elections has proven, even when in control the Democratic party can be tamed and contained without much strain* [6].

Графічні засоби слугують меті привернення уваги читача до важливої інформації; вони виступають засобами візуального виділення повідомлюваного, тим самим виконуючи ту саму функцію, що й інтонація в усному мовленні. Графічний контекст текстів СПЕ як один із контекстів гіпотекстового рівня характеризується наявністю певних інваріантних ознак, до яких належать знаки пунктуації (квадратні / круглі дужки, знаки оклику і питання, лапки) та шрифтові виділення (курсив). До варіативних ознак відносимо різноманітний кегль великих літер, напівжирний та підкреслений шрифти.

Перспективи дослідження ми вбачаємо в дослідженні лексико-семантичного контексту гіпотекстового рівня текстів СПЕ американської лінвокультурної традиції початку ХХІ ст.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Чернявская В. Е. Лингвистика текста: Поликодовость, интертекстуальность, интердискурсивность : [учебное пособие] / В. Е. Чернявская. – М. : Книжный дом "Либроком", 2009. – 248 с.
2. Микитюк І. М. Графічні засоби як носії прагматичного значення у тексті [Електронний ресурс] / І. М. Микитюк. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/SND/Philologia/7_mikitjuk.doc.htm.
3. Щербаков А. В. Паралингвистические явления в текстах рекламных сообщений [Електронний ресурс] / А. В. Щербаков. – Режим доступу : <http://kafmr.rggu.ru/index.php?id=555>.
4. William D. The Madness of It All [Електронний ресурс] / Daniel William. – Режим доступу : http://books.google.com.ua/books?id=EgRjhl4BetkC&pg=PA9&hl=uk&source=gbs_toc_r&cad=4#v=onepage&q&f=false.
5. Partridge E. The GOP is Certain to Win in 2006 – Unless... [Електронний ресурс] / Ernest Partridge. – Режим доступу : <http://www.crisispapers.org/essays-p/certainwin.htm>.
6. Partridge E. The Fix is In – Again [Електронний ресурс] / Ernest Partridge. – Режим доступу : <http://www.crisispapers.org/essays8p/fix.htm>.
7. Partridge E. And Now What? [Електронний ресурс] / Ernest Partridge. – Режим доступу : <http://www.crisispapers.org/essays6p/now-what.htm>.
8. Partridge E. "Evidence? We Don't Want Your Stinkin' Evidence!" [Електронний ресурс] / Ernest Partridge. – Режим доступу : <http://www.crisispapers.org/essays6p/evidence.htm>.
9. Partridge E. The American People are Beginning to Get It [Електронний ресурс] / Ernest Partridge. – Режим доступу : <http://www.crisispapers.org/essays7p/beginning.htm>.
10. Partridge E. Election Fraud : Where's the Outrage? [Електронний ресурс] / Ernest Partridge. – Режим доступу : <http://www.crisispapers.org/essays7p/outrage.htm>.
11. Weiner B. The Coming Attack on Iran: A Perfect Storm of Madness [Електронний ресурс] / Bernard Weiner. – Режим доступу : <http://www.crisispapers.org/essays8w/madness.htm>.
12. Gawande A. What a Texas town can teach us about health care [Електронний ресурс] / Atul Gawande. – Режим доступу : http://www.newyorker.com/reporting/2009/06/01/090601fa_fact_gawande?currentPage=1.
13. Partridge E. "SHUT UP!", THEY EXPLAIN [Електронний ресурс] / Ernest Partridge. – Режим доступу : <http://www.crisispapers.org/essays-p/shut-up.htm>.
14. Анохіна Т. О. Поліфункціональність та поліаспектність графічних знаків (Гф) [Електронний ресурс] / Т. О. Анохіна. – Режим доступу : <http://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/11018/1/2.docx>.
15. Дрібнюк В. Т. Фонетичні та графічні засоби вираження суб'єктивної модальності [Електронний ресурс] / В. Т. Дрібнюк. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/26_NII_2011/Philologia/7_92236.doc.htm.
16. Orakzai H. The Media, Environment, Bush and Gore [Електронний ресурс] / Hamza Orakzai. – Режим доступу : <http://www.knowthecandidates.org/ktc/Essays99a.htm#JLynch>.

17. Ross B. Election 2008 'Pre'Mortem [Електронний ресурс] / Betsy Ross. – Режим доступу : <http://voices.yahoo.com/election-2008-premortem-essay-1530953.html?cat=75>.
18. Partridge E. Election 2008 : Who Decides? The People or the Programmers? [Електронний ресурс] / Ernest Partridge. – Режим доступу : <http://www.crisispapers.org/essays8p/election2008.htm>.

REFERENCES (TRANSLATED & TRANSLITERATED)

1. Chernyavskaya V. E. Lingvistika teksta : Polikodovost', intertekstual'nost', interdiskursivnost' [Text Linguistics : Polycodeness, Intertextuality, Interdiscursiveness] : [uchebnoe posobie] / V. E. Chernyavskaya. – М. : Knyzhnyi dom "Librokom", 2009. – 248 s.
2. Mykytyuk I. M. Grafichni zasoby yak nosii pragmatychnogo znachennya u teksti [Graphic Means as Carriers of Pragmatic Meaning in the Text] [Elektronnyi resurs] / I. M. Mykytyuk. – Rezhym dostupu : http://www.rusnauka.com/snd/philologia/7_mikitjuk.doc.htm.
3. Shcherbakov A. V. Paralingvisticheskie yavleniya v tekstakh reklamnykh soobshchenii [Paralinguistic Phenomena in Texts of Advertisements] [Elektronnyi resurs] / A. V. Shcherbakov. – Rezhym dostupu : <http://kafmr.rgu.ru/index.php?id=555>.
4. William D. The Madness of It All [Elektronnyi resurs] / Daniel William. – Rezhym dostupu : http://books.google.com.ua/books?id=EgRjhL4BetkC&pg=PA9&hl=uk&source=gbg_toc_r&cad=4#v=onepage&q&f=false.
5. Partridge E. The GOP is Certain to Win in 2006 – Unless... [Elektronnyi resurs] / Ernest Partridge. – Rezhym dostupu : <http://www.crisispapers.org/essays-p/certainwin.htm>.
6. Partridge E. The Fix is In – Again [Elektronnyi resurs] / Ernest Partridge. – Rezhym dostupu : <http://www.crisispapers.org/essays8p/fix.htm>.
7. Partridge E. And Now What? [Elektronnyi resurs] / Ernest Partridge. – Rezhym dostupu : <http://www.crisispapers.org/essays6p/now-what.htm>.
8. Partridge E. "Evidence? We Don't Want Your Stinkin' Evidence!" [Elektronnyi resurs] / Ernest Partridge. – Rezhym dostupu : <http://www.crisispapers.org/essays6p/evidence.htm>.
9. Partridge E. The American People are Beginning to Get It [Elektronnyi resurs] / Ernest Partridge. – Rezhym dostupu : <http://www.crisispapers.org/essays7p/beginning.htm>.
10. Partridge E. Election Fraud : Where's the Outrage? [Elektronnyi resurs] / Ernest Partridge. – Rezhym dostupu : <http://www.crisispapers.org/essays7p/outrage.htm>.
11. Weiner B. The Coming Attack on Iran : A Perfect Storm of Madness [Elektronnyi resurs] / Bernard Weiner. – Rezhym dostupu : <http://www.crisispapers.org/essays8w/madness.htm>.
12. Gawande A. What a Texas town can teach us about health care [Elektronnyi resurs] / Atul Gawande. – Rezhym dostupu : http://www.newyorker.com/reporting/2009/06/01/090601fa_fact_gawande?currentPage=1.
13. Partridge E. "SHUT UP!" THEY EXPLAIN [Elektronnyi resurs] / Ernest Partridge. – Rezhym dostupu : <http://www.crisispapers.org/essays-p/shut-up.htm>.
14. Anokhina T. O. Polifunktsional'nost ta poliaspektnost' grafichnykh znakov (Gf) [Polyfunctionalily and Polyaspectiveness of Graphic Signs (GS)] [Elektronnyi resurs] / T. O. Anokhina. – Rezhym dostupu : <http://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/11018/1/2.docx>.
15. Dribniuk V. T. Fonetychni ta grafichni zasoby vyrazhennya subyektivnoi modal'nosti [Phonetic and Graphical Means of the Subjective Modality Expression] [Elektronnyi resurs] / V. T. Dribniuk. – Rezhym dostupu : http://www.rusnauka.com/26_NII_2011/Philologia/7_92236.doc.htm.
16. Orakzai H. The Media, Environment, Bush and Gore [Elektronnyi resurs] / Hamza Orakzai. – Rezhym dostupu : <http://www.knowthecandidates.org/ktc/Essays99a.htm#JLynch>.
17. Ross B. Election 2008 'Pre'Mortem [Elektronnyi resurs] / Betsy Ross. – Rezhym dostupu : <http://voices.yahoo.com/election-2008-premortem-essay-1530953.html?cat=75>.
18. Partridge E. Election 2008 : Who Decides? The People or the Programmers? [Elektronnyi resurs] / Ernest Partridge. – Rezhym dostupu : <http://www.crisispapers.org/essays8p/election2008.htm>.

Матеріал надійшов до редакції 17.07. 2013 р.

Торговец Ю. И. Гипотекстовый уровень текстов СПЭ (Графический контекст).

В статье исследуется графический контекст гипотекстового уровня текстов СПЭ американской лингвокультурной традиции. Проанализированы инвариантные и вариативные текст-типологические признаки текстов СПЭ в графическом контексте. К инвариантным признакам относим использование пунктуационных знаков (квадратные / круглые скобки, восклицательный знак и знак вопроса, кавычки) и шрифтовых выделений (курсив), к вариативным – использование заглавных букв, полужирного и подчеркнутого шрифтов.

Torgovets' Yu. I. The Hypotextual Level of Texts of SPE (Graphic Context).

The article examines the graphic context of the hypotextual level of texts of the socio-political essay of the American lingua-cultural tradition. Invariable and variable text-typological features of SPE in graphical contexts are analyzed in this research. Punctuation marks (brackets, parentheses, exclamation and question marks, inverted commas) and italics are considered as invariable features of SPE, whereas capitalization, bold and underlined fonts are regarded as variable.